

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 82.

— Sibiu, Sambata 16/28 Octobre. —

1882.

Deschidere de prenumeratiune la

„Observatoriulu“

dela 1/13 Octobre inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumerasera dela 1/13 Januarius pe 9 luni, era altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu esira cu finea lune Septembrie. Pretiurile sunt aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni si 2 fl. pe 3 luni inlaintrulu monarchiei, era in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 fr. pe 1/2 anu, in auru sau in bilete de banca; era fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editur'a.

Starea Banatului Temisiorei.

Acea stare de plansu si totuodata plina de scandale rusinatorie se vediu dilele acestea descrisa in „Allgemeine Zeitung“ din München intr'o serie de articlii cu colori atatu de vii si adeverate, precum nu s'a vedutu pana acum dela nici-unu banatienu nascutu si crescutu, in nici-o impregiurare. Asia a fostu si sub domni'a talhariloru lui Joanu Pausz, carui abia in lun'a trecuta ii esi dela tribunale sententi'a de hotiu pentru furturi, rapire, defraudari in suma de preste 23 mii florini. Acum ca si atunci au venitu cate unu strainu aruncatu cine scie de unde in partile banatiene, pentru-ca se spuna locuitoriloru vechi: „Mei omeni orbi si prosti, dara nu vedeti cum ve fura si despoya ca pe oi si pe gasce, atatu strainii venetici pusi in capulu vostru, catu si hotii dintre voi innodati cu ceia.“

Sub Banatu se intielegu cele 3 comitate vechi si fost'a granitia militara romanésca, cunoscuta in anii din urma sub nume de comitatulu Severinului, apoi incorporata la Lugosiu. Numerulu aproximativu alu Banatului Temisiorei ar fi in comitatulu To-

rontal 420 mii, in alu Temisiorei 360 mii, in alu Carasiului (Lugosiu) 260 mii, in fost'a granitia Severinu 100 mii, in suma 1.140.000 suflete.

Noue romaniloru ne place a infaçia Banatulu ca provincia locuita de romani in majoritate absoluta si forte departe preponderanta asia, ca si cum locuitori de alte limbi si religiuni s'aru afla in trelsulu numai ici colea. A fostu odata candu a fostu, astadi inse proportiunile de nationalitati in Banatu stau cu totulu altumentrea, multu mai reu pentru romani decatu odinora, era acesta s'a intemlatu nu numai prin reutatea si rapacitatea limbiloru straine, ci celu mai puçinu pe diumetate din lenea sau nepasarea romaniloru banatieni si a conducatoriloru carturari esiti din sinulu lor, inse nu ca fii ai lor, ci ca pui de ratia esiti de sub gaina si apoi trecuti in apele serbesce si preste totu in slavismu pana la atata, catu isi perdusera si episcopiile romanesci, si multi popi de ai lor mai vorbescu pana in dio'a de astadi serbesce in familiile lor. Asia romanii din Banatu lucrasera — cu prea puçine esceptiuni demne de imitatu, pentru inmultirea, consolidarea si ingrasiarea altoru elemente, nu alu celui romanescu, de care nu le-a pasatu, si unu Loga, unu Jorgovici, unu Cichindeal etc. au fostu intre ei profeti si martiri, cari au strigatu ca in desertulu Arabiei.

Din statistic'a Ungariei e preste potintia a scote cifre sigure despre proportiunile nationalitatiloru; cauzele ne sunt prea bine cunoscute la toti. Spre orecicare informatiune inse vomu reflecta aci numai la unele cifre dupa siematisme diecesane. In propriulu Banatu se afla doue episcopii curatu romanesci, una greco-orientala la Caransebesiu cu circa 350 mii, alta gr.-catolica la Lugosiu cu 100 mii suflete. Dieces'a romanésca dela Aradu, inca are cateve parochii in comitatulu Temisiorei. Au mai remasu romani dupa despartire de serbi si in diecesele serbesce dela Temisiorei si Versietiu etc. Asia romani potu se fia in totu Banatulu celu mai multu 600 de mii; prin urmare ceilalti locuitori sunt ori-ce alta, numai nu romani. Asia de ex. pe teritoriulu unde se afla respandite parochiile diecesei Lugosiului, vedemu in siematismu 237.548 romano-catolici, prin urmare toti neromani, 8804 calvini,

prin urmare magiari; 6510 luterani, prin urmare germani si 15.661 israeliti. Deocamdata acestea cifre ne spunu de ajunsu; cei ce voru se scie mai multu, au de unde se afe; noi se trecemu la revelatiunile din „Allg. Ztg.“ incependu cu Nr. 294 din 21 Oct. inse asia, ca nici diariulu germanu din Sibiu n'au cutediatu se reproduca intocma tote blastematiile comunicate din Banatu pe parol'a scriitorului, din cauza ca espressiunile sunt preste mesura ardietorie. Eca coprinsulu in prescurtare:

1. Banatulu era pana aci numitu „granariulu monarchiei austriace“, din cauza ca acolo se face grau si cucuruza in abundantia asia de mare, in catu pana la anulu 1863 unu secerisiu seracu se considera ca cea mai mare raritate. In 30 de ani au fostu secerisiuri totu bune, a fostu inse de ajunsu unu singuru anu de seceta mare si unu singuru secerisiu reu, pentru-ca se produca o fomete infri-cosiata si se nimicsca tota ilusiunea (amagirea) locuitoriloru, ca si cum tier'a lor ar fi granariulu monarchiei. Atunci s'a vedutu aceea ce prea puçini voisera se cunosca pana atunci, ca locuitorii Banatului cu singur'a esceptiune de unu micu numeru de sateni mai avuti (svabii?) traiescu numai din mana in gura, si ca cei mai puçini castiga preste vara atata cu catu se se ajunga preste ena. Celu de antaiu grau ce secera, ei ilu si prefacu in pane, ca-ci din altu anu nu le remane nimicu pana la secerisiu. Restulu catu se mai secera, sau este vendutu in spice, sau ca'lu ducu indata la orasiu, pentru-ca cu pretiulu lui se inblandiesca pe executorii statului.

Sarcinele incarcate pe spinarea acestoru locuitori sunt ne mai audite; sute de mii lucra di si nopte numai spre a'si tine sufletele in ose; pentru-ca ceea ce nu le ia statulu cu legea, aceea le rapescu si rodu functionari de ei corupti si advocati nespusu de rabulisti si sugatori de sange. Turbarea locuitoriloru de a se incurca in processe este nutrita prin maiestria, in catu abia mai este vreo familia, ca se nu aiba vreunu procesu catu de micu, care inse le storce sangele din vine. Poporatiunea intréga este indobitocita in lupt'a fara margini pentru existentia; ei lucra ca si vitele de jugu si de hamu, prin urmare nu se pote pretinde

Foisiora „Observatoriului“

Ceva despre musica.

I.

Ori-ce poporu, candu pasiesce spre civilizatiune si desvoltare, incepe cu poesi'a si cu sor'a dulce a ei cu music'a. Music'a si poesi'a ii nobilitedia anim'a, ilu consola si insufletiesce. Din asta cauza legislatorii vechilor Elini impuneau cetatieniloru studiarea si esercitarea artei musicale.

Nimicu nu afectedia mai placutu anim'a omului, ca artele! Omulu privindu unu tablou maretu de pictura, indata lumea lui interna se misca, anim'a i se incanta, era sufletulu lui e rapitu de acea frumésia si dulcétia, de acea minune artistica reprezentata in acelu tablou. — Privindu o statua pompósa, carea eternisase numele, glori'a si faptele vre unui atletu, indata spiritulu lui se aprinde, sinulu ii palpita contemplandu genialitatea sculptorelui.

Artele delectedia anim'a, indulcescu sufletulu si aprindu in omu candel'a nobilului si esteticului!

Nu scimu ce poporu in lume aru poté pretinde, ca si elu isi are loculu intre poporale culte si civilizate neposiedindu arte; ca-ci artele sunt limbagiulu sufletului omenescu.

Artea face pre omu si prin omu se face arta!

De arte se tine si „music'a“, carea potemu afirma, ca e cea mai frumósa, mai incantatore dintre arte!

In miturile poporalaru antice music'a jóca unu rolu forte insemnatu. Espeditiunea „argonautica“ e farmecata prin lir'a lui Orfeu. — Cas'a lui Ulissee din Ithac'a e inveselita in absentia acestuia prin farmecatoarea lira a maiestruului Phemiu, etc. etc.

Music'a a fostu in anticitate aceea, carea a facutu din omeni silvestrii, adeverati omeni, ce a compusu din

glóte vagabunde staturi compacte. Forte frumosu canta despre acesta betranulu Horatiu*):

„Silvestres homines sacer interpres deorum,
„Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus.
„Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.
„Dictus et Amphion Thebanæ conditor urbis,
„Saxa movere sono testudinis et prece blanda.
„Ducere quo vellet; etc. etc.“

Va se dica, omenii prin musica s'au dumeritu, s'au nobilitatu si estu modu au obtinutu cultura!

II.

Finindu acestu prologu si voindu a ne ocupá puçinu de musica, mai antaiu se cercamu ce e music'a. Musica in genere se pote numi ori-ce sunetu, ce impresionedia mai tare ori mai debilu, mai multu ori mai puçinu placutu audiulu; d e. trompet'a, buciumulu, tob'a etc. Music'a in sensu strictu consiste in arta de a miscá, desteptá si emotiona prin ajutoriulu sensului auditivu sufletulu omenescu. Music'a se compune, mai departe, din melodia si armonia; ambele acestea intr'unite reprezenta si produc frumósulu artisticu. Melodi'a ca spresiune a sentiuriloru reprezenta general-minte partea sensibilu si quasi materiale a frumósului; armonia ca contopirea vibratiuniloru si accentelor musicale reprezenta ide'a frumósului sau partea nemateriale a aceluia. Music'a italiana e dominata si caracterisata mai multu prin melodia. Si intru adeveru unic'a forma a musiciei e melodi'a, de ore-ce musica fara melodia nice nu se pote cugetá. De asemenea music'a antica elena, inca nu cultivá si nu cunoscea armonia, ci totusi acesta musica elena antica prin melodi'a ei, carea firesce ca spresiune a sentiuriloru reprezenta partea sensibilu, partea materiale a frumósului, face mari servitii societatii si culturei grecesci.

Influentia, ce o are music'a asupra animei

*) Lib. de arte poetica sau Ep. ad Pis. pag. 163, v. 390.

omenesci e forte mare. Music'a versa in anim'a omului atatu bucuria catu si intristare. Pre marele Alesandru, unu liricu „Thimodon“, ce lu portá cu elu pretotindenea, ilu face acusi ilariu, acusi melancolicu.

Music'a si adeca tonulu ei e acomodatu atatu pentru tristétia, catu si pentru bucuria. Esemplu: Music'a la festivitati nuptiale si music'a la conducturi funebre. Doue muse s'aru pare ca domina preste musica.

Sunt esemple despre unele femei, cari la audiulu unei melodii triste erumpau in plánsu; si éra si unii barbati melancolici la audiulu unei melodii vesele, intru atata se entusiasmau si miscau de acea impressiune a musiciei, in catu deveniau voiosi. Insa, nu pentru toti individii e susceptibila music'a in aceea si mesura. Sunt unii omeni, cari sunt indiferenti de ori-ce melodia, precandu altii, mai alesu femeile, sunt afectionati si patrungi de ori-ce melodia. Acesta nu provine decatu din escitatiunea sistemului nervosu. Asia la unii individi nervii sunt mai puçinu escitabili, éra la altii, pr. la seculu femeiescu si la copii mai multu, ca-ci p. e. copilulu pana ce e micu se sparia de ori-ce aparitiune, de ori-ce sgomotu; asemenea femeia e in stare se lesine de sunetulu unei pusce, dupa cum au fostu casuri, de ore-ce sistemulu ei nervosu e forte escitabilu; de unde despre barbatulu fricosu se dice ca n'are curagiu nice catu o femeia Ori-cine scie ca nu este muiere in lume, carea se nu fia plánsu; ea serman'a plánga, lacrimile sunt pentru ea si ea pentru lacrimi. Barbatulu, alu carui sistemu nervosu nu e asia de escitabilu, arare ori plánga, ma suntu barbati cari in vieti'a lor nu au plánsu, afara de candu erau infasiati in leagánu. Despre acesti barbati se dice, ca au anima de pétra. Intru adeveru in acesta privintia barbatulu se deosebesc esentialmente de femeia. Femeia se impresionedia atatu de vreo melodia trista, catu si de un'a vesela. In casuri de nefericire si jale cine plánga mai multu de catu femeia. In casuri de bucuria, la balu, petreceri, cine e mai voiosu, mai emotionatu, decatu femeia. Anim'a muierei e forte sentitoare, de aci muierea e mai compatiunitoare, mai simpatica, mai schimbátore, de catu barbatulu.

că ei se cugete și se se pórte că ómeni Pe deasupra vine apoi biciulu cu plesne alu statului ungurescu, adeca limb'a magiara in spinarea acestoru locuitori, între care magiarii sunt atátu de pućini, in cătu numerulu loru dispăre in totu coprinsulu Banatului. Cu tóte acestea pentru toti locuitorii lui, germani, romani, serbi, bulgari are valóre numai una limba — cea magiara. Acelu ce nu a trairu in Banatu, nu póte se'si face nici-o idea despre confusiunea babilonica și de calamitatea ce domnesce in trensulu din caus'a limbei magiare. Poporulu ce nu scie carte este datu cu totulu pe mánile hotiloru cunoscatóri de limb'a magiara (magyarisch sprechende Freibenter, hoti, lotrii, corsari, soldati ai norocului). Nu numai in comune rurali, dara si in altele cu câte patru mii suflete, nu vei aflá unu singuru omu care se cunósca limb'a magiara. In locuri de acelea se incuiba venetici, existentie catilinarie, advocati de strade sau cum le dice „A. Ztg“ Ungeziefer (peduchi lesinati), carii esplica tieraniloru „poruncile“, traducu si facu scripte, dau sfaturi si se pórta că si cum ei aru stá in connexiuni cu „locurile mai inalte“. Sunt mu decisi a porni o campania contra acestoru adunaturi.

Banatulu numitu acuma numai in batjocura granariulu monarchiei, este datoriu in restantie (remasitie) de imposite 10 milióne florini. Numai in comitatulu Temisíórei sunt 3.667,095 fl. 83½ cri. Se dice că anulu acesta este bunu; tocma de aceea inse ministrulu c. Szapáry a si datu unu altu cerculariu aspru pentru incassarea restantielor, ceea ce se si face fara nici-o crutiare; de aceea si poporulu este nespusu de iritatu.)*

(Va urmá.)

Ungari'a.

— Budapest'a. Delegatiunile dualistice, sau adeca simulacrulu unui parlamentu centrale alu monarchiei s'au adunatu astadata in capital'a Ungariei. Austriacii isi alesera de presedinte pe betranulu polonu Smolka in loculu cavalerului Schmerling; ungurii au alesu pe Ludovicu Tisza unulu din fratii ministrului si de vice-presedinte pe archiepiscopulu Lud. Haynald. Siedintiele — firesce separate, conformu legeri, că se nu se musce unii pe altii, — s'au inceputu in 25 Oct., inse numai câte una preparativa. Afacerea principala a delegatiuniloru este budgetulu comunu destinatu pentru afacerile comune ale monarchiei intregi, adeca armata, marina si afacerile straine. Spre acestea scopuri se cerusera pe a. 1882 111 milióne fl. v. a., éra acum spunu telegramele, că pe a. 1883 se voru cere numai 98 milióne, din cauza că vamile destinate totu pentru afaceri comune, voru dá unu prisosu de 14 milióne, candu pe acestu anu c. nu fusesse prevediutu nici-unu venitu din vami. Corespondentii cu telegrafulu uita acílea 29 milióne votate mai tardiu in sessiune extraordinaria, dupa-ce sparsese rebeliunea sangerósa din Crivosci'a, Hertigovin'a si Bosni'a. Preste pućinu vomu cunósce si acestu budgetu mai limpede.

In 26 Maiest. Sa primí delegatiunile, cá totu-

*) Deunadi érasim mai inpuscara pe unu executoru, pe candu stetea de vorba in casa cu primariulu comunei.

Fiindu nervii femeii atátu de escitabili, fiindu ámei atátu de sentitóre, se intielege de sine că music'a e fórte mare factoru pentru facultatile ei sufletesci si influintiadie multu asupra lumei sale interne.

Music'a si are folosulu seu neesprimabilu in ome-nime. De aci apoi music'a e atátu de vechia că si genulu umanu, si nu este poporu, care se nu aiba musica.

Déca nu ar fi music'a pre lume, óre ce spiritu ar mai fi in petrecerei si in altele? Ar fi joculu pre lume? Fórte bine dice poporulu nostru romanu, acestu mare filosofu: „Prohodulu fara popa, e cá nunt'a fara cetera!“ Si nu este apoi poporu pre lume se nu iubésca music'a. Cum nu, candu dèns'a e in stare a ne linisce ori escit'a sensurile? Esemplu ne este Saulu, care chiamá pre junele evreu Davidu că se ii cante cu arfa, candu ii venia spiritulu celu reu. Multi individi, cari erau cuprinsi de melancolia, chiamau trubaduri alesi pentru a le causá prin cantecele loru armonióse pućina distragere si placere.

Nu este poporu se nu senti'a ceva atragere facia de musica. E in instinctulu omului idee'a armoniei si a saltului. De aci apoi, dupa cum dice filosofulu Herder,*) cá indata ce a fostu aflata music'a si acésta mai multu din instinctu decâtu din întèmplare, a resaritu tonulu, joculu si chorulu; apoi dice că tóte poesiile acompaniate cu musica — instrumentu — sunt ascultate cu afectu. Asia este!

(Va urmá.)

*) Vom Geist der hebräischen Poesie, II. Theil, pag. 108—109.

deauna separatu, pe la 12 óre pe cea austriaca, la 1 óra pe cea ungurésca. La discursese celoru doi presedenti monarchulu respunse pe largu, laudandu relatiunile placute cu cabinetele straine, regularea cestiunei egiptene. Maiest. Sa doresce reformele essentiali in armata; adaoge că rebeliunea bosniaca inca nu e terminata, s'a facutu inse multu si in acésta directiune.

Proiectulu de budgetu comunu s'a publicatu. (Ilu vomu comunicá si noi).

— Poporulu magiaru petrecu dilele acestea la mormentu pe unulu din barbatii cei mai celebrii ai sei, pe poetulu Joanu Arany, fostu membru alu academiei si cátiva ani secretariu alu ei. Repausatu in Budapest'a in 23 Octobree in etate de 65 de ani in urmarea unoru suferintie indelungate de bronchitis, de ánima si doreri de picióre, a lasatu in doliu o veduva, unu fiu si fica cu famili'a acestora. Academi'a voise că se pórte ea spesele inmormentarei, famili'a inse a multiamitu si declaratu că nu póte primí, că-ci repausatulu loru parinte a lasatu cu limba de mórte, că se'lu ingrópe din avere ce remane, inse simplu. éra nu cu pompa desiérta. Famili'a s'a invoitu numai, cá corpulu lui Arany se fia transportatu si pusu spre vedere in acelu localu, din palatulu academiei, unde asiediasera si pe Franciscu Deak si pe alti barbatii celebrii de candu este gata palatulu J. Arany nascutu in Salonta-mare (Ungari'a) din parinti agricultóri, calvini, fórte religiosi, că unii ce sciau si ceva carte, fusesse datu de timpuriu la scóla; dara apoi viéti'a lui a fostu pana tardiu bogata de multe si mari suferintie, pana se apuce a'lu cunósce ai sei in facultatile spirituali si mai alesu in caracterulu lui celu nobile, dupa aceea inse l'au remuneratu frumosu si de repetite-ori, éra Mai. Sa l'a decoratu. Publicu fórte numerosu si anume totu ce are capital'a Ungariei mai de frunte si mai de rang, academia, ministrii si tóte corporatiunile au asistatu la inmormentarea lui. Indata apoi s'a deschisu si colecta, spre a i se ridicá unu monumentu de bronzu.

— In 25 Oct. sér'a studentii dela universitate adunandu-se in numeru mare au batjocorit pe dn. Alexiu Thaisz capitanulu (prefectulu) politiei cu musica (numita) de mitie, din cauza că la ingropatiunea lui Arany nu 'ia lasatu se între vreo dóue mii de insi in cerculu inchisu pe sam'a auritatoriloru publice.

Gónele asupra jidoviloru s'au inceputu din nou la câteva locuri in Ungari'a, anume la Léva, Báth, Veszprém, Panciova, cu spargerii de ferestrii si batai, éra la Alba-regala a fostu duelu cruntu între unu redactoru antisemitu si altulu semitu.

Atentatu asupra regelui Serbiei.

Telegrame fara numeru au dusu si acésta scire in tóta lumea. Incercarea de a omori pe regele Milan prin glontiu, chiaru in biserica catedrala din Belgrad, fu luni in 11/23 Octobree. Unulu din primele telegrame spune despre acea crima noua asupra unui suveranu acestea:

„Regele Milan sosise la Belgrad adi diminétia la 11 óre. Maiestatea Sa a fostu priimitu la gara de cătra Regin'a, principele ereditaru, ministrii, corpulu diplomaticu, autoritatile civile si militare ale capitalei si de o multime imensa. Dupa ce a primitu felicitarile tutuloru, Regele s'a dusu de a dreptulu la biserica mitropolitana si candu era se între, atunci veduv'a Markovici a trasu asupra lui; dar lovitur'a din norocire neatingèndu'lu, Maiestatea Sa a intratu in biserica si a asistatu la ceremonie.

In momentul atentatului Regin'a Natali'a a lesinatu de spaima si a fostu adusa indata in daratu la Palatu, unde Regele a sositu indata dupa ceremoni'a religiósă. Dupa amiadi s'a dusu singuru inca odata la catedrala spre a asista la unu serviciu de multiamita lui Ddieu.

Femei'a Markovici, dupa arestarea ei, n'a pututu fi aparata decâtu cu mare greutate de către politie contra furiei multimei.

Indignarea e generala.

Din alte telegrame, alu caroru coprinsu co-prinde si gácituri, si fantasii, mai spicuimu numai unele impregiurari. Femei'a atentátore se chiama Elena (dupa altii Catinca), nascuta in Ungari'a din parinti ómeni de frunte si avuti, bine crescuta, in etate cá de ani 40, veduva remasa dupa Efrem Markovici (maioru sau colonelu), care fusesse amestecat in complotulu militariu din a. 1877 numitu dela fortaréti'a Topola, unde s'au fostu retrasu conspiratorii in numeru de câteva sute, apoi condamnatu la mórte si executatu in 1878 la Orangelati. De atunci veduv'a lui Markovici nu mai avu di buna; ea se retrasese la Zaiar,

unde traia in casele sócra-sei, éra in timpulu din urma se mutase la Belgrad, unde si luase o locuinta modesta aprópe de biserica. Cei cari o cunóscea mai de inainte că femeia frumoşa si vesela, au potutu observá, că ea in cei patru ani ai veduvei sale s'a schimbatu in tóta portarea sa, cadiendu in melancolia si planindu necurmatsu la cine scie ce. Se dice din alta parte, că Milan pardonase pe toti capii conspiratiunei, cá inse fostulu ministeru alu lui Ristici au statu cu peptulu cá lui Markovici se i se ia viéti'a, sub cuventu că elu ar fi lucratu mai cu energia pentru detronarea lui Milan si rechiámarea la tronu a lui Kara-Georgeovici. Destulu că Markovici a fostu ucisu si veduv'a lui jurase resbunare.

Se constata că poporulu era se sfásiie in bucati pe nefericit'a femeia esita din minti, care voise a mai trage in rege, daca unu adjutantu nu iar fi smincitu revolverulu din mana. Dupa biserica totu corpulu diplomaticu, autoritatile publice, deputatiuni orasiane alergara la resiedintia spre a felicitá pe rege, éra poporulu ceru se se tina din nou servitiu dumniedescu, la care apoi regele a mersu in trasura deschisa insoćitu numai de unu adjutantu, voidu se arate cu acésta, că M. Sa cu totu atentatulu acela nu si-a perdutu increderea in poporulu Serbiei.

Mai ántaiu Sultanulu, si indata dupa elu M. Sa imperatulu rege Franciscu Josifu I si toti ceilalti capi ai staturiloru au inaintatu la Belgrad telegrame de gratulatiune pentru fericit'a scapare a regelui Milan.

Indata dupa atentatu fu calcata locuinti'a veduvei Markovici, unde aflara unele arme remase ei dela barbatu-seu; dupa aceea fusera arestati mai multi insi dintre serbii din opozitiune. Se presupune adeca că totdeauna in casuri de acestea fatali, că la crima aru fi complici mai multi, precum se si intempla de multe-ori, buna-óra deunadi la O b e r d a n k celu cu bomb'a dela Triest.

Intre acestea press'a de tóte limbile comentédia si acestu atentatu intr'o mie de moduri; pe noi inse au se ne interessedie mai multu parerile pressei austro-unguresci, din care o parte considerabila recunósce cu acésta ocaziune, că indesiertu sunt tóte bunele invoieli facute cu guvernulu Serbiei si cu regele Milan, că-ci poporulu serbescu in generalu nu are nici-o incredere in Austro-Ungari'a.

Amu disu in Nr. preced., că nimeni nu voiesce se se incréda in acésta liniste paruta, că-ci adeverata pace a spiritelor nu este nicairi.

O b e r d a n k fu condamnatu la mórte, inse numai dupace marturisi că elu avuse multime de complici.

In Franci'a se facura in dilele din urma la mai multe locuri arestari din cele mai periculóse, si totuodata misterióse.

In Austri'a arestarile de socialisti se intempla mai in facare septemana.

In Russi'a atentatele se continuá. Colo susu in cetatea Riga (cu locuitori preste 100 de mii) trasera totu in 23 Octobree cu revolveru in baron. M a y e n d o r f si'i stricara o mana. Caus'a se dice a fi totu agraria cá si in Ir'andi'a.

La lupta pentru autonomi'a bisericesca.)*

Gherl'a, 26/10 1882.

Reservandu-ne dreptulu de a comentá in fine epistol'a din 5 Octobree 1882 a domnului episcopu r-cath. alu diecesei de Satmaru dr. Laurentiu Schlauch, citita cu ocaziunea deschiderei adunarei societatiei S. Ladislau, o premitemu in traducere cum urmédia:

Onorata adunare generala!

Regele S. Stefanu, candu a pasitu cu natiunea magiara in biserica catholica, a cerutu corón'a din Rom'a.

*) Biserica rom.-catholica din Ungari'a isi vediu amerintiata autonomi'a (daca nu chiaru existenti'a sa) in Ungari'a indata dela inceputulu dualismului. In an. 1870/1 episcopatul r-cath. se încercá a se reorganisa prin unu statutu, acelu proiectu inse remase pana in dio'a de astadi ascunsu in archive din cause necunoscute pe din afara. In anulu tr. cu ocaziunea desbateriloru dietali asupra proiectului de lege relativu la reform'a si administrarea gimnasielor, prelatii catholici intrara in lupta pe facia cu guvernulu si cu parlamentarismulu. Câteva luni tacerea semená cu unu armistitiu, numai in diareie schinteia ici-colea câte o lovitura din partea calvinilor, pana candu arhiepiscopulu Haynald si episcopulu Schlauch luara din nou positiune nu numai defensiva, ci si agresiva, din care aru potea invetiá fórte multu si clerurile romanesci. Red. Obs.

Pe timpul acela 2 potestati tineau în mână loru echilibrulu Europei: Pontificele și imperatul (cesarele). Fiacare din ei reprezentau o idee: unul a fost anteluptatoriul autonomiei bisericesci, celalaltu alu independenței statului.

S. scaunu alu Romei n'a suferitu ingerința în cauzele bisericesci; imperatul a luptatu pentru secularizarea cauzelor civile. Si fiindu-că între cele două potestati prevedute cu autonomia propria, dara în sine diverse un'a de alt'a, nu s'a potutu marcă o linia sigura despartitoria, din cauza că crestinulu totuodată a fostu și cive, după lupte dese și adese-ori inversunate, biseric'a facuse concesiuni de acelea drepturi potestății civile, cari privite după natur'a lor, au fostu drepturi eclesiastice; și din contra statulu a ascuratu eclesiei drepturi, cari în esența lor sunt civile. De și înse echilibrulu satoritu prin concesiunile reciproce nu odată a fostu turburatu, totuși cele două potestati au luat facare după natur'a ei, pozițiune separată un'a de alt'a. Fiacare a recunoscutu autonomi'a celeilalte, și precum de o parte, atunci candu pontificii Romei după relațiunile statelor civile de pe acele timpuri și în urm'a considerabilei vointie a creștinilor, care adese-ori se manifestă în modu forte, au stat în culmea potestăților, statulu nu și-a pierdutu autonomi'a: asia de alta parte, candu mai tardiu, principii după principiulu „cujus est regio, illius est religio” s'au nisuitu a'si atrage la sine potestatea eclesiastică, mai alesu în provinciile protestantice, și încă mai inadinsu atunci, candu secularizarea eră la ordinea dilei (în curgere) pretotindenea, ba s'a și realizatu, biseric'a catolică nici-odată nu a renunțatu la autonomi'a, la independența proprie legislativă, la legislațiunea, la disciplin'a, la instrucțiunea și la administrarea averilor sale proprii.

Relațiunile externe și interne ale statelor după conceptulu corespunditoriu la condițiunile de viața spirituală din acelea timpuri, nu au avut unu caracteru democratic; potestatea legislativă și executivă s'a concentratu în mesura preponderantă în câte o singură mână; pentru aceea înse nimeni nu a negatu, că statulu în sfer'a sa nu ar fi de sine statatoriu, nu ar fi, precum le place a dice adi, autonomu. Nici superioritatea poporului, nici form'a parlamentară, nici congresele populare nu erau privite că nescari atribute indispensabile ale autonomiei statului. Conceptulu a fostu independent de formă.

Nici biseric'a nu și-a primitu form'a guvernării dela popor. S'a datu aceea prin aceste cuvinte ale Salvatorului: „Sicut misit me Pater, et ego mitto vos” (Joanu 20, 22), și „Non vos me eligistis, sed ego elegi vos” (Joanu 15, 16). Form'a guvernului eclesiasticu îndată la începutu pe această basă s'a întocmitu. Potestatea legislativă s'a concentratu în Pontificele Romei, că în succesorulu S. Petru, în episcopi, că în succesorii apostolilor și în sinódele tinute de episcopi. Biseric'a s'a desvoltatu sub guvernarea episcopilor. Și candu s'a latitu biseric'a cucerindu prin potestatea sa spirituală țeri și popora, și acolo aflamu form'a originale a guvernării biserice. Puterea legislativă și executivă o aflamu în mâinile episcopilor, pe regii și gubernatorii țerilor recunoscându-o pe această potestate, de câte-ori au voit a regulă relațiunile dintre biserică și stat, au venit în atingere cu acestia. Țerile și guvernele nu au recunoscutu o autonomie, care se fia numai efluxulu vointiei poporului, dara a recunoscutu o biserică, a carei autonomie s'a basatu pe legile divine, și admonitiunea: „Magis Deo, quam hominibus obediendum” (Act. apost. 5, 29), și această a esitu din gur'a apostolilor, era nu din gur'a poporului.

Pe timpul S. Stefanu numai o biserică a existatu, cu care aveau de a face principii și guvernele, și această biserică a fostu biseric'a romano-catholică. Construcțiunea acesteia asia a fostu de completă și perfectă, în cătu chiaru prin caracterulu ei compactu a impusu principilor și poporaloru, și nu eră aceea întrebarea, că ore primu-o-voru țerile sau ba? ci mai virtosu se întrebă, că ore s. scaunu luă-va sub protecțiunea sa pe principii și pe popora? Biseric'a pe care o reprezentă pap'a, nu a contractatu spre a i se stîrbî autonomi'a, ci chiaru spre asigurarea drepturilor sale; ba chiaru și acolo, unde a investitu cu unele din drepturile sale pe principii sau pe capii statului, sau unde ea a devenitu religiune de stat, intru atăta nu a renunțatu la independența sa, în cătu mai multu erau decizii principiile bisericesci, decâtu cele ale statului. Religiune de stat a însemnatu, că religiune domnitărie; religiune domnitărie: cu credința, moralitatea, cu principiile eclesiastice guvernamentale. Spiritulu asediamentelor ei a pe-

trunsu totă viața statului; legislațiunea, administrarea justiției, codicele penale, s'au modificatu după regulile (canónele) bisericesci, carea și-a apropiatu siesi principiile dreptului romanu.

Biseric'a nu a renunțatu la autonomi'a sa; ba se pôte dice, că ea (biseric'a) a fostu cu preponderanță în stat.

Bine a știutu această s. Stefanu. A știutu, că biseric'a este nu numai perfectu independentă, ci că ea este unu organismu întregu în modu perfectu, care spre a exista nu depinde dela nici-o potestate; ba a mai știutu și atăta, că biseric'a în desvoltarea sa milenară s'a investitu cu o asia potestate spirituale, în cătu statele au fostu silite a intra în relațiuni cu dens'a.

Altariulu și tronulu, crucea și sabi'a au fostu emblemele potestăților, care reciproce se razimau, de și erau independente, una pe alt'a.

Ba întieptiunea stului Stefanu a vedutu și mai departe. Elu a știutu, că numai între două are se alga: sau se cêra proptire dela imperatul, și asia cu timpu se devina vasalulu aceluia, sau că se'si recomande țier'a sa pontificelui, și asia, ce e dreptu, se recunósca superioritatea spirituală a acestuia, dara în suveranitatea statului se remana independente (voci: asia este).

A depinde de Rom'a în afacerile religiunii și a remané independente în guvernarea statului, această a fostu nisuinti'a stului Stefanu și în această a statu întieptiunea sa prevedietoria că omu de stat (Fôrte dreptu). Pentru-că, dacă atunci catolicismulu nu'si întindea asupra patriei noastre brațele sale protectore, astadi Ungari'a mai că nu ar figură pe charta că țiera independentă. S'ar fi contopitu și înecat în amesteculu universale alu poporaloru, sau dora ar formă unu apendice alu unui statu mare din centrulu Europei, ori că ar împarti sôrtea popóreloru balcanice cu Constantinopolea. (Adeveratu! adeveratu!). S. Stefanu a mantuitu țier'a de o asia sôrte. Aliatulul ei a fostu catolicismulu, și brațulu protectoru alu capulu catolicismului a conservatu statulu magiaru în independența sa.

„Gregoriu alu VII-lea (scrie unu juristu din secolulu trecut), de și a fostu aparatoriulu celu mai aprigu alu drepturilor santului scaunu, totuși a marturisitu sinceru, că supunerea regilor Ungariei nu însemnă alt'a, decâtu obedientia (ascultare, supunere) fiiescă, prin care nimicu nu se deroga drepturilor celor mai essentiali și mai înalte ale statului, după-ce regii s'au îngrijitu de splendorea, de cea mai înfloritore nobilitate, prin aceea nimicu nu pierdu, că sunt fii ai biserice, și anume ai biserice rom.-catolice. Ascultati pe insusi Gregoriu, cum se exprima într'o epistolă adresată către unu magnatu: „Presupunemu, că scii, că precum Ungari'a, asia și celelalte țeri escelente trebuie se remana în posesiunea libertății proprii, și că nici unei țeri, decâtu numai santei și ecumenice biserice rom.-catolice se fia supusa, carea pe aceea cari i se supunu, nu'i considera de sîrbi, ci de fii” (Thomassinus III. 114).

Nu este la locu aici, că prin mai multe citațiuni se molestedi pe onorat'a adunare, spre a demonstră fapt'a această istorică și dreptulu actualu; fia destulu a observă numai, că pontificii mai tardii fără nici-o hesitațiune au fostu aparatorii potentați independenței statului magiaru, desclintu contra imperatorilor germani, și că chiamarea barbatilor cari au întreprinsu publicarea documentelor vaticane, va fi aceea, că se demustre, cătu are Ungari'a de a multami catolicismului și pontificilor romani. (Se traiască! însufletitu).

Dara dacă stă faptulul independenței statului magiaru; dacă e constatat, că biseric'a pe acela nu l'a stîrbitu, ci mai inadinsu l'a susținutu, atunci stă și aceea, că religiunea prin aceea în Ungari'a a devenitu religiune de stat, nimicu nu a sacrificatu din aceea, ce 'ia asigurat dreptulu subsistintiei, independenței și alu autonomiei. După principiulu: „Do ut des”, biseric'a regelui, că a încoronatului Ungariei asia privilegii 'ia datu, că și cari nu s'au mai datu la nici-unu altu principe și la nici-o altă țiera în Europ'a; și era din contra regele, că capulu statului a datu biserice, respective episcopilor, calugarilor și institutelor privilegii civile, fără că prin această viața internă, organizațiunea sau starea-i externă a vreunei parti se fia fostu cadiutu victimă. S. Stefanu, care mai ântaiu a fundatu în țier'a sa episcopate, abatii și prepositure, acestea demnitati (prelature) și venituri, din concesiunea (vointi'a) papei elu singuru le-a donatu aceste, dara barbatilor apti și escelinti în virtuti” (P. I. T. 11. §. 2), și de-ore ce în viața sa întocma că apostolii s'a distinsu în predicarea cu-

ventului lui Domnedieu și în fapte bune și cu exemplu „cu totu dreptulu a meritatu a se numi rege și apostolu” (ibid. §. 3).

(Va urmă.)

Romani'a.

Înaltu ordinu de di pe ôste.

Ostasi!

Acum că v'ati întorsu în caminele vóstre, unde ve odihniti de silintiele și barbatescile ostenele, care, în folosulu țerei, vi le ati impusu în ultimele manevre unde ati fostu chemati, viu a ve arata multamirile Mele pentru sirguintia ce ati desfășurat, devotamentulu, ascultarea și neingradita supunere cu care ati respunsu la glasulu siefiloru vostri. Lucrarea v'a fostu îngreuiată de timpul potrivnicu ce ati împinatu în marsiuri și evoluțiuni; această împrejurare este însă și densă o bună încercare pentru țaria și disciplin'a osténului, o minunată pregătire la greutățile cu care elu are se lupte în resboiu. Voi ati doveditu, că sunteți la înaltimea nobilei vóstre misiuni, și că în ori-ce nevoe patri'a pôte cu încredere se se sprijine pe virtutea vóstră.

În numele țerei dar, Eu, Capeteni'a și frate alu vostru de ôste, ve multiamescu.

Datu în Sinai'a, la 7 Octobru 1882.

Carol.

— Congresulu economicu convocat din țier'a întreaga pe dominec'a trecută la Jasi, au avut în cele trei zile mai multe momente demne de tota atentiunea publică, din care cauza nu vomu lipsi a ne ocupă și noi de lucrările lui.

— Regele a deschis Camer'a cu unu discursu de tron, că și în alti ani.

— Publicațiunile despre portările miserabili ale multoru studenți din strainatate au avut până acum acelu bunu rezultat, că în urmarea reviziunii făcute la bursele statului s'a descoperitu între alții unu studentu din parinti greci și încă suditu turcescu, carui în cutare anu i se acordase burză de câte 200 galbini pe 3 ani la Paris (sau unde?) care înse a pierdut vreo 6 ani în strainatate fără nici-unu folos, dara burza o a trasu regulatu. Se pôte ore o misiune că această? În ori-care altă țiera cei compromisi într'unu abusu că acesta ar fi trasi la grea răspundere și desdaunarea statului.

Falimentele din Giurgiu și Braila.

„Plugarulu romanu” spune, că dela 1878—82 au datu falimentu în Giurgiu urmatorii negustori, între cari nici unu romanu:

Solomon Avramu israelitu, comerciulu manu-factura, passivulu 5754 lei 44 bani.

George Nestoru grecu, comerciulu bacanie, nu se cunósce passivulu.

Sivart et Gabriel israelitu, comerciulu manu-factura, passivulu 50,000.

Pericli M. Pitilis grecu, comerciulu cărciumaru, nu se cunósce passivu.

Samuel et Moren, Micu Manole și Leon frati Capon israeliti, comerciulu coloniale și manufactura nu se cunósce passivu.

„Mesagerulu Braili” publica urmatórea listă de falimentele ce au avut locu în acelu orasiu dela 1879—82:

C. Nicolau, bulgaru, cărciumaru și bacanu passivu 9022 lei 95 bani.

C. Molandacu, romanu transilvanénu, supusu austriacu, brasiovénu, passivulu 60,658 lei 84 bani.

I. Goldman, ovreiu, nu se cunósce passivulu fiindu dositu falitulu.

Gherasim Vasilato, grecu, manufactura, nu se cunósce passivulu fiindu dositu falitulu.

I. Climatiano, grecu, idem.

H. Silberfein, ovreiu, ciasornicar, passivulu 5433 lei 75 bani.

D. G. Diomu, grecu, coloniale, passivulu 423,032 lei 31 bani.

Toma Tomovici, bulgaru, bacanu, passivulu 32,743 lei 70 bani.

N. Georgiadis, grecu, drogistu, passivulu 185,466 lei 95 bani.

H. Braunstein, ovreiu, manufactura, passivulu necunoscutu încă.

I. Grimberg et Merdingher, ovrei, banca de scomptu și imprumutu, passivulu 82,652 lei 55 bani.

M. G. Mincof, bulgaru, manufactura, passivulu 44,607 lei 60 bani.

Firma Evangheli Violato Frateli, greci, marchidanie, passivulu 10,000 lei.

Spiru Gavala, grecu, coloniale, passivulu 176,925 lei 85 bani.

I. Goldemberg si Aron Goldemberg, ovrei, galanterie, passivulu 12,830 lei.

N. D. Iarca, romanu, brasiovenie, passivulu 44,174 lei 47 bani.

I. Georgéfendi et fils, greci, angrosistu, passivulu 90,000.

M. Silberstein, ovreiu, céprasar, passivulu nu se scie.

Din 18 faliti, in cei cinci ani din urma, nu mai doi sunt de nationalitate romani, 6 ovrei, 7 greci si 3 bulgari.

Afara de acestia mai sunt inca câti-va faliti nedecarati inca de tribunalu, ne mai reclamându cei pârliti, ne avându sperantia a lua ceva si cari toti sunt de nationalitati straine.

Din strainatate.

In septeman'a ce trece scirile cele mai rele venira din Francia. Socialismulu revolutionariu si anarchi'a isi ridicara capulu dintru odata in mai multe cetati cu furia mare si cu violentia turbata. Anarchistii au recursu si la dinamitu. In cetatea Lion (a dou'a dupa Paris) ei aruncara bombe in teatru cu scopu de a omori pe cei adunati acolo; au si ranitu pe mai multi. Totu asia s'a intemplat la Marsili'a in o casarma, éra la minele de Montceau dupa rebeliunea din lun'a trecut se incercara se rescóle pe tóta clasa proletarilor si pe tierani. Totu sciri de acestea venira dela St.-Etienne, Narbonne s. a. Parol'a anarchistilor este nimicirea dreptului de proprietate.

Sciri diverse.

— (Reuniunea femeilor romane din Sibiu.) Convocare. In sensulu § 13 din statute se convóca prin acésta a IV adunare generala ordinara a „Reuniunei femeilor romane din Sibiu“ pe diu'a de Duminica, 29 Octobree, a. c. st. n. dupa amédi la 3 óre in localulu casinei romane (strad'a macelarilor edificiu „Albinei“) la care onor. membrii ai reuniunei sunt rugati a participa.

Sibiu, 21 Octobree 1882.

Maria Cosma m. p.,
president'a reuniunei.

— (Societatea de lectura „Petru-Maioru“ a junimei romane din Budapesta.) — Budapesta, in 22 Octobree st. n. 1882. Prea onorate dlu Redactor! Avemu onóre a ve rogá se binevoiti a da locu in pretiuita-ve fói'a la urmatóarele:

I. Constituire.

Societatea literaria „Petru-Maioru“ a junimei romane din Budapesta, si-a alesu comitetulu pe anulu sc. 1882-3 cu unanimitate in urmatoriulu modu: presiedinte dlu Georgiu Szerbu advocatu si deputatu dietalu, vicepr. Georgiu Ilea, juristu; secretariu, Demetriu Horváth asc. de filos.; notari, Severu Boesianu, jur., si Elia Precupasiu asc. de filos.; cassariu, Emiliu Buttyán, jur.; controloru, Marcelu Wlad, jur.; bibliotecariu, Alesandru Coc'a, jur.

II. Multiamita publica.

Subscrisii, in numele societatiei literarie „Petru-Maioru“ a junimei romane din Budapesta, ne exprimamu cea mai sincera si caldurósa multiamitu Mgfi. Loru, dlui Teodoru Papu, proprietariu mare de Chechesiu, si sogiei Opheli'a, locuitoriu in Lugosiu, cari facundu-se membrii fundatori ai acestei societati, s'au induratu a ne doná sum'a ponderósa de 200 fl. in v. a. — Numai datorinti'a ni-o implinimu atunci, candu aducemu la cunoscinti'a p. t. publicu acestu faptu marinosu, care dovedesce prea eclatantu interessarea viua a Mgfi. Loru, faia de intreprinderile nationale.

Dupa aceste, ascurandu-ve despre stim'a si recunoscinti'a ce vi-o pastramu, suntemu in Budapesta la 22 Octobree st. n. 1882.

In numele societatiei:

Georgie Szerbu, Demetriu Horváth,
presiedinte, secretariu.

— Pe aici frigulu se domoli; tergurile de septemana sunt cercetate cá si cele mari de tiéra; locuitorii sateni vendu cum potu cá se scape de executiuni. Dupa culesulu viiloru abia acuma se ficsédia pretiurile mustului dupa calitati, care sunt numai de midiulocu, intre 12 pana celu multu 16 graduri, si numai la unele locuri ajunge mai susu. Pretiulu variédia pana acuma intre 80—90—100 cri, éra pe alocurea trece preste 1 fl. si pe Ternavi ajunge ici colea la 1 fl. 50 cri.

— (Versatulul). Boianii de versatu variédia pana acum in Sibiu intre 50 si 60 pe septemana, moru nse mai multu numai din saracime.

— (Dela Orascia) sunt scirile cele mai triste despre ból'a versatulului. Dupa „S. d. Tgblatt“ din 26 Oct. reulu s'a latitu fórt tare mai virtosu din lips'a de energia a primariei si politiei, cum si din criminal'a nepasare si fatalismu alu locuitorilor, cari mergu la case cu bolnavi cá si cum aru merge la sanetosi. Dupa scirile nóstre private in Orascia moru de versatu câte 4—5 inși pe di, numeru fórt mare pentru unu orasielu asia micu. Scólele sunt inchise dela 27 Sept. si mai de curendu s'a prelungitu inchiderea pana la 12 Nov.

— (Dela Reginu) se scie, cá pe langa versatu omóra si diphteritis nu numai prunci, dara si ómeni mari, si fiinducá moru multi, locuitorii ducu frica mare. Unu tineru negutiatoriu cadiendu in versatu, la 9 dile dupa cununi'a sa fú si petrecutu la mormentu

Bibliografia.

— Calendariulu Familiei pe an. ordinariu 1883. Urmatu de cartea I. din „Bibliotec'a Familiei.“ Redactoru-editoru: Nicolae F. Negrutiu. Gherla, 1882. Imprimeri'a „Aurora“ p. A. Todoranu. Pretiulu unui esemplariu — cu adaosulu unui portretu care reprezenta pe M. L. Regele si Regin'a Romaniei, — este 50 cri. — Alu 5-lea esemplariu se dá gratis.

— Tipografi'a „Aurora“ in Gherla (Szamosújvár), tiene depositu mare de totu soiulu de carti bisericesci — liturgiariu, apostoleriu, evangeliu, mineiu, octoichu, strasiacu, triodu, orologieru, catavasiariu, acastistu, euhologiu (molitevnici), pentecostariu, psaltire etc. — teologice — catechismu, istoria revelatiunei, istoria bisericesca, instit. dreptului bis., dogmatica etc. — scolastice — elementariu, legendariu, gramatic'a limbei romane, 1 magiare si a l. germane, istoria, geografia, constitutiunea patriei, aritmetica, fisica, mape, globuri terestre, masina de calculatiune, — carti populare etc.

— Celea cari nu s'aru affa in depositu, le procura in timpululu celu mai scurtu, fara urcare de pretiu.

Comandele pentru carti au se fia insocite de pretiulu lor cu unu adaosu de 10 cr. pentru cart'a de transportu si impachetare. Déca se va tramite numai o parte din pretiu, restulu se va ridicá prin remburse (utánvétel.) — Carti singuratece la cerere se voru espedá sub fasia libere de porto — déca se va tramite inainte pretiulu cartiei si 5 cr. si déca cartea e mai voluminósa 10—15 cr. in competinti'a portului postalulu. Tóte cartile nelegate se léga aici si apoi se tramitu, nmai se se insemne prin disponenti, cá páua la ce pretiu se póte urcá legatulu celor dispuse. — La dispunere de carti bisericesci se se insemne apriatu, ca se potfescce editiune de Blasiu ori editiune de Sibiu.

Primesce abonamente la tóte diuariale romane si in deosebi la urmatóriale diarie, cari apar in editiunea propria:

„Amiculu Familiei“. Diuariu socialu, beletristicu si literariu. Pretiulu pre unu anu 5 fl., 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Abonantii primescu cá premiu gratuitu dóue portrete frumoase.

„Preotulu Romanu“. Diuariu bisericescu, scolasticu si literariu. Pretiulu pre unu anu 4 fl., 1/2 anu 2 fl. Abonantii primescu cá premiu gratuitu unu portretu frumosu.

„Cartile saténului romanu“. Pentru tóte trebuintiele poporului romanu. Pretiulu pre unu anu 1 fl. Abonantii primescu cá premiu gratuitu unu portretu frumosu. — Tóte trei diuariale acestea — cu tóte patru portretele de premiu si pentru abonantii noi inca si cu alte patru portretele data in 1882 cá premia abonantiloru acestoru foi — de odata abonate costau pre anulu intregu numai 8 fl. v. a.

(Vedi mai pre largu in partea I a acestui calend. pag. 22, 23, 24.)

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 27 Octobree st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru ungurescu cu 6%	119.20	119 10
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	89.80	90 50
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	110 50	110 25
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	94 50	94.50
Inprumutulu drumurilor de feru ung.	133.—	134 —
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	98.75	99.—
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	97.75	97.—
Obligatiuni urbariale temesiane	98.—	98.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausula de sortire	97.25	97.—
Obligatiuni urbariale transilvane	98 —	98.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99 —	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimei de vinu	97 50	97.75
Datorie de statu austriaca in chartie	76.70	76.60
Datoria de statu in argintu	77.45	77.30
Rent'a de auru austriaca	95.40	95.20
Sorti de statu dela 1860	130.75	130.—
Actiuni de banca austro-ung.	838.—	828.—
Actiuni de banca de creditu ung.	294 50	294 50
Actiuni de creditu aust.	303.25	304 —
Scriisuri fonciari ale institutului „Albin'a“ dela Sibiu	—	100 —
Galbini imper.	5.66	5.67
Napoleonodorulu	9.46	9.47
100 marce nemtiesci	58 30	58 30

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

27 Octobree st. n. 1882.

Fonduri de Statu:

Rent'a romana 1875 5%	1.	90.1/2
Rent'a romana amort. 5%	„	90.—
Rent'a romana (R. conv.) 6%	„	99.—
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	„	—
Inprumutulu Stern 7%	„	—
Inprumutulu Oppenheim 8%	„	—
Inprumutulu Municipal 8%	„	91.3/4
Inprumutulu orasiului Bucuresci cu lose	„	30.1/4

Valori felurite:

Creditu fonciaru ruralu 7%	„	102.—
Creditu fonciaru ruralu 5%	„	91.—
Creditu fonciaru urbanu 7%	„	102.—
Creditu fonciaru urbanu 6%	„	92.—
Creditu fonciaru urbanu 5%	„	88.—
Obligatiunile Casei Pens.	„	225.—

Actiuni:

Banca Nationala (500 l.)	„	325.—
Societatea „Dacia-Romania“ (300 l.)	„	405.—
Banca Romaniei (500 l.)	„	—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	„	—
Soc. rom. de construct. si lucrari publice (l. 500)	„	—

Cărți românesce

care se affa in

librăria română a lui W. Krafft în Sibiu.

(Urmare).

e Istoria lui Sofronim si a Haritet	bros.	—20
e Istoria lui Erotocrit eroul Atenei	„	1.—
Istoria Ungariei pentru scólele poporali (Blaș)	„	—20
Istrati C. I. Dr., O pagină din istoria contimpurană a României din punctul de vedere medical, economic si national	„	3.—
Jarcu, Comptabilitatea agricola	„	—50
Kozma E., Elméleti és gyakorlati román nyelvtan	„	1.20
König A. W., Metodă de cură naturală	„	1.—
Kretzulescu N., Anatomia descriptivă, vol. I	„	2.50
Lambrior A., Biblioteca instructivă. Carte de cetire, bucați scrise cu litere cirile in deosebite veacuri	„	3.20
Laurau A. Dr., Crestinul gr-cat. deprins in legea sa	„	1.20
— Crescerea poprrală Manual pedagog. didact.	„	1.30
Laurianu A. T., Elemente de istoria Romanilor	„	—30
— Istoria Romanilor din timpurile celc mai vechi	„	2.50
Lazariciu J., Elemente din poetica romana	„	—60
Legea de pensiune pentru invecăt popor. din Ungaria	„	—20
Legendele si Basmele Românilor. Partea I.	„	1.—
Legende A. M., Elemente de Geometria	„	2.—
Lenger J., Despre metru in poesiile lyrice alui „Horatiu“ Leonat bețivul, om din Longobarda	„	—14
Lerescu I. C., Catechismul dreptului admiuistrat. rom.	„	—30
Lespes, Fetele lui Aarabaș. Novela in 2 tomuri	„	1.68
Manliu J., Curs elementariu de literatură. Noțiuni de logică, stilistică, retorică etc.	„	2.50
— Curs elem si gradat de Gram. rom. etim. si comp.	„	—40
— „ „ de Gram. rom. sintaxă si composit.	„	—50
— „ „ si gradat de stil si de compozitiuni	„	1.25
Macedonsky Al. A., Poesii, elegant legate 3.—	„	2.—
Măndrean Vas., Gramateca romană in scólele element. tractată din bucați de cetire. Part. I. Curs pract. pentru invecătarii si invecătóarele din an. al 3-lea si al 4-lea	„	1.20
— Gram. rom. in scólele elem. tractată din bucați de cetire. P. I. Anul al 3-lea si al 4-lea de scóla	log.	—45
Malon B., Spartacus séu resboiul robilor coutra Romanilor	bros.	—75
Mapa Romaniei si țerile vecine danubiane de la Pesta până la Odessa. Compusă de J. V. Massaloup, reveđută si completată de A. Gorjecn, intinsă pe păuză si in legătură elegantă	„	4.—
Marculietiu J., Manual de Aritmetica	„	1.—
Marianu S. Fl., Tradițiuni populare romane. I	„	—40
Melidon G. R., Istoria națională pentru popor	„	—50
Mendelsohn S. Dr., Consid. asupra mișc. popul. României Memorial compus si publicat din însărcinarea conferent. generale a reprezentantilor alegătorilor romani adunați la Sibiu in zilele din 12, 13 si 14 Maiu st. n. 1881, prin comitetul seú esmis cu acea ocaziune	„	1.—
Mesioti I. G. Dr., Geogr. si Ist. dupa Pütz. Vol. I. ev. vechi	„	2.25
„ II. „ mediu	„	1.50
„ III. „ modern	„	1.75
Micu S., Teologia fundamentala dupa J. Schwetz	„	3.—
— Teologia dogmatica speciala	„	3.—

(Va urmă.)

Artemiu Trifanu

(121)

in Sibiu.

Strad'a macelariloru Nr. 41.

Cá croitoriu de vestminte barbatesci, imi recomand cu câra p. t. publicu romanu din locu si inprejuru magazinulu meu de stoffe, bine asortatu, cu cele mai solide stoffe curente si durabile; vestmintele facate dupa cele mai noue fasóne, gătate finu si cu gustu, pre langa pretiuri convenabile, si executare punctuala. Totu atātu sunt in stare a servi cu reverendi pentru preoti gr.-or. si gr.-cath. facate si gătate conformu regulamentelor relative la porturile preotiesci.*)

*) Asociatiunea transilvana indéma aprópe dela inceputulu activitatiei sale pe parinti si pe o parte a tinerimei cá se apuce calea industriei, spre care scopu si imparte ajutórie pe fiacare anu spre a incuragia pe tineri de buna sperantia. Dn. Trifanu de origine din Abrudu a invetiatu profesiunea sa dela parintele seu si dupa prea timpuri'a mórte a aceluasi, a sustinutu densulu singuru cu munc'a maniloru sale pe fratini sei minoreni; éra in anu din urma mutandu-se la Sibiu, lucra aici cu siese tineri, toti romani. Fia cineva ori-cātu de romanu, noi nu'lu vomu recomandá la nimeni, daca nu stă de profesiunea si nu se perfectionédia neincetatu intrens'a. La dn. Trifanu vedemu cá lucra si concetatieni germani, cari ne asigura cá sunt prea indestulati cu manufacture densului si cu executarea prompta. Red.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.